

Da Peters gamle far fik fuldmagt

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

De er overalt, de er helt uundværlige, men vi tænker ikke meget over dem i dagligdagen, og nogle mener endda, at de slet ikke kan bruges i visse situationer.

Da lille Peter, som efterhånden var blevet et stort brød, skulle rejse ud i den vide verden – helt derud, hvor kun mobiltelefonen (og det endda kun undtagelsesvist) kan nå én – købte han en ny mobiltelefon. En af den slags til ingen penge, men hvor man til gengæld skal overføre sit gamle abonnement til det nye selskab. Ikke noget problem i vore dage, hvor man kan beholde sit gode telefonnummer. Hvis altså blot man husker at skrive under de rigtige steder i købekontrakten. Sælgeren glemte desværre at udpege også det sted på standardblanketten, da Peter købte telefonen, og glad og fro tog han af sted. Det nye selskab, der ikke havde fået hans underskrift på den rigtige blanket (den, der skulle sendes til det gamle selskab med anmodning om »portering«, som det så smukt hedder) fremsendte nu blanketten med anmodning om en underskrift. Ellers ville man uden videre overtage abonnementet, give ham et nyt telefonnummer og i den forbindelse bede ham skifte SIM-kortet ud. En manøvre, der konkret ville være på nærmeste umulig.

Peters gamle far kontaktede straks det nye telefonselskab, der særdeles servicemindet tilbød at vente med at gennemføre overførselen til Peter var kommet hjem igen. For at kunne det (og for at være sikre på, at have ham »i folden« - men det sagde de nu ikke) skulle de imidlertid have den underskrevne blanket fremsendt inden 10 dage. »Ikke noget problem«, sagde Peters far, »for vi har nemlig fået en generalfuldmagt fra Peter, før han tog af sted, så jeg skriver blot under på blanketten og sender den til Jer sammen med en kopi af fuldmagten«. Og her var det, at det var lige ved at gå galt. Den ellers så venlige og talende servicemedarbejder blev pludselig helt stille, bed Peters far vente et øjeblik og vendte straks efter tilbage med den besked, at sådan noget accepterede man ikke – den nye abonnent skulle selv skrive under. Ellers var det ikke juridiske gyldigt, sagde medarbejderen.

Og det var jo et interessant synspunkt. Fuldmagter er nemlig det kit, der gør det muligt at gennemføre aftaler på en hel masse niveauer, og uden dem, ville en masse praktiske ting være umuliggjort.

Når man køber en liter mælk, som man betaler for nede hos købmanden, er det således egentlig købmanden man handler med. Det er faktisk hans mælk, for det er ham, der ejer forretningen, og det er derfor også kun ham, der som udgangspunkt kan acceptere at mælken sælges, og det er som udgangspunkt kun ham, der kan modtage pengene for mælken. Noget sådant kunne måske praktiseres i en lille butik med en enkelt ejer, men hvis ejeren er et aktieselskab – det kunne f.eks. være Dansk Supermarked – ville reglerne om tegningsret i aktieselskabsloven faktisk kræve, at kun den øverste direktion, eventuelt sammen med et bestyrelsesmedlem eller to kunne »tegne« selskabet, det vil sige forpligte selskabet udadtil. Havde man ikke andre muligheder, ville det betyde, at alle kunderne i Føtex, Salling og de andre virksomheder under Dansk Supermarked faktisk skulle gå til bestyrelsen hver gang de ville købe en liter mælk. Ikke noget rart scenario!

Det er blandt andet her, reglerne om fuldmagt træder i kraft. Den slags fuldmagter, vi her har med at gøre, kaldes stillingsfuldmagter, og de giver indehaveren af fuldmagten (det vil sige den ansatte) mulighed for at handle på ejerens vegne. Er man således ansat som kasseassistent har man fuldmagt fra Dansk Supermarked til at sælge varerne i forretningen til den pris, der står på dem og til at tage imod pengene alt med samme bindende virkning, som havde bestyrelsesformanden eller den administrerende direktør selv siddet ved kassen.

Vi har selvfølgelig en masse retssager om, hvor langt sådan en stillingsfuldmagt egentlig rækker – hvor meget man kan foretage med bindende virkning for sin arbejdsgiver. Vi har f.eks. en afgørelse fra 2002, hvorefter en tjeners stillingsfuldmagt ikke rakte til at indkøbe rengøringsartikler, og en anden afgørelse fra 2004, hvor en vicevært ikke kunne forpligte ejerlejlighedsforeningen til at betale for leje af en affugter. Lejen beløb sig til godt 150.000 kr. Dommen var en 2-1 afgørelse, hvor den dissentierende dommer, mente at det lå inden for stillingsfuldmagten som vicevært, men hvor de to andre dommere lagde vægt på det meget betydelige beløb, og på at der ikke havde været noget akut behov for affugtningen.

Udover stillingsfuldmagter har vi også andre typer af fuldmagter. Sådanne fuldmagter vil meget ofte været skrevet ned, og det vil – mere eller mindre præcist – fremgå af deres ordlyd, hvor meget de omfatter. Giver jeg f.eks. en af mine bekendte en fuldmagt, hvor jeg skriver under på, at han må sælge min bil. Ja så er jeg bundet af den salgsaftale, han måtte indgå, og køberen af bilen er juridisk set stillet fuldstændigt som om, han havde indgået aftalen direkte med mig. Man kan endda give rent mundtlige fuldmagter, der stort set medfører samme retsvirkninger.

Den mest vidtgående form for fuldmagt, man kan give andre, er en såkaldt »generalfuldmagt«. Her giver fuldmagtsgiver (i det indledende eksempel Peter) en anden (Peters gamle far – fuldmægtigen, eller »den befuldmægtigede«) lov til at handle på sine vegne i enhver henseende. Sådan en generalfuldmagt giver fuldmægtigen mulighed for at forpligte fuldmagtsgiver på enhver måde med den juridiske konsekvens, at medkontrahenten (den person eller virksomhed fuldmægtigen indgår en aftale med), er stillet fuldstændigt som om aftalen var indgået direkte med fuldmagtsgiveren.

Generalfuldmagter bruges typisk når mennesker er ved at blive demente eller på anden måde er ved at blive ude af stand til selv at handle på egne vegne (det er for sent at afgive en fuldmagt, når man først har mistet evnen til at handle fornuftsmæssigt!). Så kan de forsyne en nær slægtning, en advokat eller en anden person med mulighed for at varetage den pågældendes interesser. En anden gruppe af tilfælde, hvor generalfuldmagter bruges i praksis, er ved personer, der i kortere eller længere tid befinder sig i udlandet og derfor ikke selv kan foretage sig alle de små eller store juridisk bindende dispositioner, vi alle foretager i hverdagen. Det kunne f.eks. være kvittering for modtagelse af pakker på posthuset, tilmelding til kurser, hævning af penge i banken til at betale en husleje eller andet tilsvarende helt banalt, der imidlertid kræver, at den pågældende selv kan skrive under – hvis altså ikke lige der var en fuldmægtig, der havde fået lov til at handle på den pågældendes vegne!

Også generalfuldmagter giver anledning til retssager ind imellem. Der har således været lidt svingende retspraksis om i hvilket omfang et tegningsberettiget medlem af ledelsen af et anpartsselskab kunne give en helt tredje person generalfuldmagt til i et og alt at tegne det pågældende selskab og der har været afgørelser, der har bekræftet at en generalfuldmagt også kunne danne baggrund for udlevering af et bo til privat skifte, selvom fuldmagtsgiver efterhånden var blevet så alderdomssvækket, at hun ikke længere var i stand til at tilbagekalde fuldmagten, hvis hun havde måttet ønske dette. Der har imidlertid aldrig været retspraksis, der gav grundlag for at så tvivl om, hvorvidt det overhovedet er muligt at leve en generalfuldmagt. Det er det.

Reglerne om fuldmagter af forskellige typer fremgår af aftaleloven og her hedder det blandt andet i § 25: »Den, der optræder som fuldmægtig for en anden, indestår for at han har fornøden fuldmagt«. Selvom dette er tilfældet, kan det nu i praksis være en god idé, at bede

om at se fuldmagten, hvis dette er muligt. Så undgår man lange og opslidende retssager bagefter om eksistensen og rækkevidden af fuldmagten.

Misbruger fuldmægtigen sin fuldmagt til at indgå aftaler, som er økonomisk vanvittige for fuldmagtsgiver, vil fuldmægtigen naturligvis skulle erstatte et eventuelt økonomisk tab. En ældre kvinde havde således tre år før sin død givet sin kusine generalfuldmagt, en fuldmagt kusinen misbrugte til at hæve omkring ½ million kroner til sig selv og sin datter fra den ældre kvindes bankkonti. Kusinen blev dømt til at betale pengene tilbage til dødsboet. Et sådant misbrug vil alt efter de nærmere omstændigheder endda kunne være strafbart som mandatsvig.

Da Peters far havde fået sundet sig lidt over meddelelsen om fuldmagters manglende juridiske gyldighed, blev han dog enig med servicemedarbejderen om, at de kunne lade selskabets jurister kaste et kig på generalfuldmagten for at se om det mon ikke gik, så han sendte tingene ind til selskabet, som de havde aftalt. Bagefter kom han til at se nærmere på kopien af den blanket, han netop havde underskrevet på sin søns vegne.

Den havde som overskrift: »Fuldmagt vedr. overførsel af mobilnummer«.